

Újra Clemenceau

A Magyar Nemzet karácsonyi számában megjelent, *Clemenceau és a magyarok* című cikkem nyomán több levelet kaptam. Dr. Kunffy Zoltán, annak a Kunffy Lajos festőnek a fia, kinék visszaemlékezések című nemrég megjelent könyvére is hivatkoztam, mondván, hogy a festő „koronatanú” a „Tigris” magyar kapcsolataira vonatkozólag, több tévedést igazít helyre: szerinte az államférfi fia, Michel, „nem agrarmérnök volt, hisz Magyarországra a cukorgyárba is, mint gépészmérnök jött”; továbbá: „Tábori Kornél krónikájában teljesen téves az az állítás, mely szerint 1911-ben a két Clemenceau unoka mellett magyar nevelőnő volt és hogy a gyerekek éppúgy beszélnek magyarul, mint franciául. Nálunk Somogytúron 1913 nyarán voltak körülbelül egy hónapig az édesanyjukkal együtt, hat egy kukkot sem beszéltek magyarul!”

Egy másik levélíró arra a baklövésemre figyelmeztet, hogy készpénznek vettem, amit *Ady Nagyon furcsa esetek* című 1906. május 6-i cikkében, *Clemenceau Budapesten* alcímmel írt, ugyanis a költő-hírlapíró e rovatában — írja kitűnő Ady-szakértő bírálóm — „esetűpá képtelen, kitalált esetet írt meg”. Ez a levélíró azt is a szememre hányja, hogy „következésképpen accent-nal írja Clemenceau nevét”. Nos, míg az előbbi figyelmetlenségben valóban vétkecs vagyok, ebben ártatlan, hiszen *in expressis verbis* magam szögeztem le cikkemben: „a familia sza-

bálytalanul írja a nevét, vagyis nincs ekezet az első e betűn”, s természetesen magam is ehhez tartva magam mindennütt Clemenceau-t írtam, írássom mégis Clémenceau-kkal teli jelent meg. Bírálóm nagyon helyesen teszi hozzá: „Széchenyi is szabálytalanul írta a nevét, mégsem jutna eszébe ma senkinek Szécsényit írni. A család ilyen szempontból szuverén.”

De ha már vissza kellett térnem a francia államférfi magyar kapcsolataira, hadd említsem még meg: cikkem megírása után bukkantam Kellér Andor *A rulettkirály* című 1966-os könyvecskéjében arra az adatra, mely szerint Kellér könyvének szenvedélyes kártyás hőse, Gály Lajos egyszer a monte-carlói kaszinóban megismerkedett Clemenceau-val, a „bulldogképű franciával, aki lehamuzta Gály szmokingját”. Aztán belütek a bárba, s a politikussal hosszan csevegtek a különféle játékszerrekről, majd a francia megkérte Gályt, keresse fel, ha Párizsba megy. Néhány év múlva Kellér szerint megint összeakadt a kaszinóban „régibarátságával, Georges Clemenceau-val: „Az egykori rulettista most már világhírű politikus. Minden szavára figyelnek Európában. Most, politikai diadalainak éveiben alig ér rá rulettel foglalkozni. De azért leszólik néhány napra Monte-Carlóba, hogy a szerencsét és főként szisztemáját kipróbálja.”

Bajomi Lázár Endre